

LA TRISTOR

El primer que va sentir el Miquel en sortir de casa, va ser l'aire gelat a la cara, això el va fer arrupir dins l'abric ronyós, que portava, va fer dos tombs a la clau, i després com si no se'n fiés va tornar a empènyer la porta dos cops, i cap cot va anar baixant pel carrer Diagonal cap a la plaça de la Sardana. El fred era intens, propi d'aquelles dates, érem a primers de gener.

A les sis i mitja del matí i amb aquella boira espessa, passeig avall, només va albirar l'ombra d'algú que anava a la feina. Va travessar el pont i va pujar pel Portalet cap a la plaça.

Barrinou amunt, després de la Giradeta, va agafar un carreró molt pendent a la dreta, que el va portar directe al carrer del Bombo, allí, al costat de la porta reixada d'entrada a la muralla es va enfilat, agafat a unes pedres de l'antiga paret, i amb poc esforç ja va ser a dins. Va pujar el primer tram d'escales i quan va ser a dalt va mirar cap a Balaguer. Eren a vora les set i feia un fred que pelava, a més la boira es barrejava amb les llums del poble i tot plegat tenia una aparença fantasmagòrica.

Va seguir muralla enllà sigil·losament, sense pressa, sol i trist. Li agradava aquell lloc, des d'allí es veia tot el llarg del Passeig. La plaça Mercadal era davall seu, Santa Maria al costat, que amagava el Sant Crist. Quantes vegades anava allí mateix, en dies clars, per veure des de dalt de la muralla tots els camps, des de Vallfogona, a La Ràpita, El Pedrís, Bellcaire, Bellmunt, al fons el pilar d'Almenara i a dalt de tot Cubells, la serra Carbonera, Sant Jordi, i el Montroig coronat per Montalegre. Era allí on l'emoció el guanyava, perquè després ja venia la seva terra, San Cap i la serra de Cèrvoles, la serra la Guineu, i darrera imponent el Montsec.

Va baixar unes quantes escales que fan un revolt i acaben en un altra porta que mai es tanca; que és just el forat de la muralla que es veu des del Passeig, i allí en unes escaletes que hi ha es va asseure, encongint pel fred, va treure un cigarret que tranquil·lament va encendre.

Tenia temps i va repassar la seva trista història:

Va néixer en una masia, al peu dels Aspres del Montsec, els seus primers records eren enmig dels corders, gossos, gats, porcs, gallines, i un ruc, que hi havia a l'era de la masia, eren les seves joguines i ell tot arrossinat i brut semblava una bèstia més.

Els pares eren gent estranya, persones aïllades, desconnectades del món. Només anaven un cop al mes al poble a missa, i tres o quatre vegades a l'any baixaven a Balaguer al mercat, o alguna fira. La mare no gastava salut, era una dona dèbil i a més tenia asma, i la brutalitat del pare només feia que agreujar-li la malaltia.

Va anar poc a l'escola, només dels vuit als dotze anys, llavors son pare va decidir que feia més falta a casa que perdent el temps pel poble, amb aquella mestra que només li ensenyava coses que no servien per menjar. A ell li agradava anar-hi; la senyoreta es portava bé amb ell, els nens no tant, però l'acceptaven tal com era, el pitjor era tornar a casa de nit a l'hivern, tenia tanta por que feia corrent tot el trajecte, de quasi tres quilòmetres.

A la masia la vida d'aquell nen consistia a arreglar els animals, anar al tros fins a la nit, i menjar i dormir, festes i feiners. I va créixer veient el maltractament de son pare vers sa mare, i això

l'angoixava tant que se li feia insuportable. El seu cap donava tants tords buscant una solució i no la trobava, tantes hores sol es va anar obsessionant, no parlava amb ningú, no dormia i l'odi se'l menjava per dintre.

Sabia de la por que sa mare tenia a les serps. Un dia en va agafar unes quantes i les va posar dins d'un sac. El pare era a "La Garriga" la finca més apartada, no tornaria fins a la nit. Quan sa mare era a la quadra va agafar-li les pastilles de la tauleta de nit, sense allò a mà, un atac d'asma seria letal. La va sentir cridar assegut al pedrís de l'entrada. Quan ja va callar, va anar a dalt tranquil·lament, va obrir la porta de l'habitació que estava tancada amb clau, va recollir les serps que va poder, i va tornar les pastilles al seu lloc. Gairebé ni se la va mirar, estava encongida en un racó, li va semblar tan poca cosa. Llavors per primera vegada va sentir una sensació agradable, estava en pau, tranquil.

Quan a la nit va tornar son pare, ell era amb els porcs, i des d'allí va sentir els crits que feia com d'un animal quan el degollen. Va sortir a l'era fora de si, cridant com un boig. El metge va firmar la defunció on constava: "*Ataque de asma en paciente propensa*".

Després de morir la mare, tots dos es van convertir en persones assilvestrades, eren com dos animals, bruts, deixats, ni es parlaven, només algun cop s'insultaven a crits. Cadascú es feia el seu menjar, que normalment consistia en verdures bullides amb un tros de carn de porc que mataven cada any.

Un dia a la nit, quan el Miquel ja tenia 19 anys i era un noi força valent, va decidir que ja havia arribat l'hora, feia temps que ho planejava tot i ho tenia tot calculat. El pare, quan es feia fosc s'adormia vora el foc, en un banc de fusta i de seguida roncava com un porc. El Miquel va agafar un venci i quan el pare va obrir els ulls ja era massa tard. Així li van quedar, oberts, mirant al seu fill com l'estrangulava.

Se'l va carregar al coll i el va portar a la paller. Allí hi tenia una soga llarga que donava el tomb a la biga principal, de la qual hi va penjar el mort, va estirar fins a l'alçada adient, després va tirar una cadira a terra, a sota dels peus. No va sentir res, o potser sí, com una pau interior, com si tot tornés a començar, com un descans. Va preparar en un mocador de farcell la poca roba decent que tenia, es va rentar una mica, es va afaitar i va seure a la vora del foc. S'hi va estar tota la nit. L'endemà, a punta de dia, va obrir tots els corrals i se'n va anar a buscar el cotxe de línia que passava a prop de la masia i que el portaria a una nova vida.

Al cap de poc temps d'arribar a Balaguer, la guàrdia civil el va anar a buscar a la fonda on estava, perquè el seu pare s'havia penjat d'una biga i el tenien al dipòsit del poble, a veure què en feien. Ell simplement va dir que el dia que va marxar de la masia, son pare es trobava bé i que si s'havia penjat, ell no podia fer res i que diners no en tenia. Així doncs, que l'enterri l'alcalde o que el deixin on era. "*Suicidio*", va apuntar el caporal.

Quan poc després va trobar feina a la bòbila, va anar aprenent l'ofici, al costat del Marcel que li feia quasi de pare. A les tardes quan sortien aviat, si no hi havia camions per carregar, tots dos anaven a fer un beure al bar i molts cops el Marcel es passava amb la beguda, i ell l'havia de portar fins a casa ben torrat. Un dia, en deixar-lo al llit, la Carmeta, la dona del Marcel, li va oferir de menjar alguna cosa i xerrar una estona, en entrar a la cuina el Miquel, que feia temps

que se la mirava i ja no podia més, la va agafar per darrere amb força i la va atreure cap a ell, ella es va girar i quan ja s'esperava la bufetada, es va trobar amb els llavis d'ella contra els seus i aquella dona menuda que només devia tenir uns cinquanta anys, va retrobar el que ja feia tant temps que no recordava. Aquesta situació va continuar durant un temps, i el Miquel estava completament angoixat i embogit per aquella febrada amorosa. El seu cap va començar a donar-hi tómb.

Va ser fàcil desfrenar la vagoneta, que era per treure els trossos de totxana i runes de dintre dels forns, el Marcel estava agenollat d'esquena i res no va sentir. L'informe parlava d'un desgraciat accident. Això, que li havia de lliurar el camí, només va servir perquè la Carmeta el comences a rebutjar. No ho podia admetre ara, que era ell el fogoner en cap, tenia diners i aquella dona que era lliure, ara no el volia. Sabia que tenien un hort al costat de la via, per sota la Torreblanca, al costat de la via del tren, i molts dies la Carmeta hi anava fent un passeig per la vora del canal, no se'n va adonar quan ell va sortir del canyissar i la va empènyer. La pobra dona es va tirar al canal, perquè no va superar la mort del seu home, deia l'atestat.

Després es va casar amb una dona que, encara que no hi era tota, a casa seva tenien diners i en casar-se els hi van donar una casa al carrer Diagonal. Al cap d'un temps, i com que no podia tenir fills, es va tirar a la beguda i s'estava quasi tot el dia al llit, fumant, depressiva i borratxa.

El rellotge de Santa Maria marcava les vuit menys quart quan va tornar lentament a la zona més alta per veure Balaguer despertar. La boira curiosament es retirava i la vista era espectacular.

A la seva dona li tocava el despertador cada dia a les vuit menys cinc del matí, es girava al llit dues o tres vegades i després estirava la mà cap a la tauleta de nit per buscar el paquet de tabac i l'encenedor. Així va ser també aquell dia, la ressaca no li va deixar sentir l'olor de gas que hi havia a l'habitació.

L'explosió va ser terrible, l'estufa que posaven quan feia més fred s'havia apagat sola i, a més, casualment, hi havia també, una altra bombona de recanvi al costat. Tot Balaguer es va despertar de cop, el soroll va ser infernal, i les sirenes van sortir de tot arreu, la gent corria esperitada i es preguntava què havia passat.

Pobra desgraciada, va pensar mentre mirava des del seu lloc privilegiat la resplendor del foc que devastava casa seva, mentre sentia un altra vegada aquella sensació de pau i de tornar a començar.

Potser avui tampoc es tiraria allí mateix de dalt a baix com havia planejat.

Esperaré l'informe un altre cop, va pensar, mentre caminava envoltat per la tristor.

Sant Beado